

NOVÝ BANÍCKY

SKANZÉN

NA SPIŠI

BANÍCKA OBEC HNILČÍK

Hnilčík je rázovitá banícka horská obec, tiahnuca sa úzkym údolím Železného potoka (Eisenbach). Prvá zmienka o Hnilčíku je z roku 1315. Osada vznikla na podklade baníckej činnosti v tejto oblasti. Obec Hnilčík v dnešnom ponímaní je najmladšia z obcí spišskonovoveského okresu. Vznikla až v roku 1962 zlúčením Horného Hnilčíka, Roztokov, Dolného Hnilčíka a Bindtu, teda osád, ktoré boli známe hlavne ťažbou medených a železných rúd, ako i hutníckou činnosťou, ale tiež unikátnymi banskými železničkami a lanovkami.

Dobrá mnohoročná spolupráca medzi obcou Hnilčík (starosta Vladimír Fabián) a Občianskym združením „Pre prítomnosť a budúcnosť“ (predseda Ing. Marián Jančura CSc.) s podporou Karpatskej nadácie a U.S.Steel, priniesla úspech tým, že 25.5.2013 bol slávnostne otvorený banícky skanzén v obci Hnilčík. Tento skanzén v súčasnosti pozostáva z budovy muzeálnej expozície umiestnenej na poschodí bývalej školy, z 3 banských náučných chodníkov (Trasa A - Roztoky, Trasa B - Bindt, Trasa C – Cechy a Grétla) na ktorých sú umiestnené informačné tabule a zo štôlne Ľudmila, ktorá bola skladom výbušnín.

Slávnostné otvorenie skanzénu sa uskutočnilo dňa 25.5.2013 za účasti starostu Hnilčíka, zástupcu mesta Spišská Nová Ves, Ing. Lívia Brovková, riaditeľky Karpatskej nadácie p. Laury Dittel, zástupcov Baníckeho spolku Spiš, ako i za účasti ďalších hostí a občanov obce Hnilčík.

Konferancierkou bola p. Beáta Kubičárová, ktorá po úvode na OÚ Hnilčík privítala hostí, ako i ostatných účastníkov. Potom sa účastníci presunuli do budovy muzeálnej expozície, kde po úvodnom vstupe p. Miloša Greisela, oboznámil účastníkov s expozíciou Ing. M. Jančura. Samotná muzeálna expozícia pozostáva zo schodišťa, kde sú umiestnené fotografie baní a pamiatkových budov Hnilčíka od p. Miloša Greisela, Malá muzeálna expozícia sa skladá zo 4 výstavných miestností. V prvej je expozícia miestnych dejín

a významných osobností – rodákov z Hnilčíka, alebo ľudí dlhodobo pôsobiacich v Hnilčíku. Za najvýznamnejšiu osobnosť je považovaný básnik, publicista, lokálny historik František Hadri-Drevenický. Okrem neho tu pôsobili viacerí významní ľudia, spätí hlavne s baníctvom.

V miestnosti naľavo je expozícia etnografických predmetov. Miestni občania okrem baníctva ovládali rôzne remeslá a zručnosti. V domácnostiach sa požívali rôzne drevené a kovové predmety a nástroje, ktoré sa nám zachovali do dnešných čias a ktoré do expozície darovali občania obce Hnilčík.

V ďalšej miestnosti je expozícia neživej a živej prírody, najmä miestnych nerastov a hornín. Význam úžitkových minerálov je zdôraznený na pomyselných stupňoch víťazov. Živú prírodu reprezentujú ukážky flóry a fauny. Na stenách sú reprodukcie starých banských máp z 18. a 19. storočia.

Posledná miestnosť je zasvätená histórii baníctva. Sú tu údaje o banskej technike, banských železničkách, lanovkách, úpravniach, pražiacich peciach a mechanizmoch. Nájdú sa tu informácie o banských spoločnostiach, pôsobiacich v Hnilčíku. Vo vitrínach sú umiestnené početné banícke nástroje a pomôcky. Zvlášť je potrebné upozorniť na svetový unikát tunajších baní – používanie skvapalneného kyslíka, ako výbušniny pri razení banských diel.

V ďalšom sa účastníci slávnostného otvorenia banského skanzénu presunuli k bývalej správnej budove Roztoky. Na tejto budove bola a je umiestnená banská zvonica. Zvláštnosťou je, že na Roztokoch, ale i na Bindte nebola typická banícka klopačka, ale zvonička. S históriou budovy, historického zvonu, ale i okolitých zachovalých obydľí baníkov, účastníkov oboznámili manželia Poprocký. Pred budovou je z dreva vyrezávanie súsošie 3 permoníkov, ku ktorým sa viaže i miestna povesť, súvisiaca so zlatými chodbami, ktoré sa žiaľ na Hnilčíku ešte nepodarilo nájsť.

Exkurzia končila pri štôlni Ľudmila, ktorá slúžila ako sklad streliva. Táto štôlna je sprístupnená verejnosť a je súčasťou skanzénu.

Slávnostné otvorenie skanzénu v baníckej obci Hnilčík bolo ukončené prednáškou a prezentáciou baníckych pamiatok Hnilčíka Ing. M. Jančuru a M. Greisela.

Je potrebné i na tomto mieste poďakovať sa všetkým, ktorí sa zúčastnili na príprave skanzénu, ako i tým ktorí venovali historické predmety do baníckeho múzea.

Sprístupnením uvedených exponátov činnosť obce a občianskeho združenia nekončí. Podľa slov Ing. Jančuru najbližšie sa budú pripravovať ďalšie náučné banské chodníky, a to Trasa C - Cechy a Grétla a Trasa E – Vrch Borovniak. Súčasne sa počíta i so sprístupnením niektorej z ďalších štôlni Hnilčíka.

Krásna príroda okolia Hnilčíka, množstvo historických baníckych, ale i iných pamiatok, banícky skanzén s možnosťou fárania do štôlne Ľudmila, Občianské združenie pre prítomnosť a budúcnosť, ako i obec Hnilčík Vás pozývajú na návštevu týchto unikátnych miest Hnilčíka. Nenechajte si ju újsť.

Z D A R B O H !

Ing. Jozef Daniel